

Marking Scheme
Strictly Confidential
(For Internal and Restricted use only)
Senior Secondary School Examination, 2026 (XIIth)
SUBJECT NAME: - Nepali (Q.P. CODE 24)

General Instructions: -

1	You are aware that evaluation is the most important process in the actual and correct assessment of the candidates. A small mistake in evaluation may lead to serious problems which may affect the future of the candidates, education system and teaching profession. To avoid mistakes, it is requested that before starting evaluation, you must read and understand the spot evaluation guidelines carefully.
2	“Evaluation policy is a confidential policy as it is related to the confidentiality of the examinations conducted, evaluation done and several other aspects. Its leakage to public in any manner could lead to derailment of the examination system and affect the life and future of millions of candidates. Sharing this policy/document to anyone, publishing in any magazine and printing in Newspaper/Website, etc. may invite action under various rules of the Board and IPC.”
3	Evaluation is to be done as per instructions provided in the Marking Scheme. It should not be done according to one’s own interpretation or any other consideration. Marking Scheme should be strictly adhered to and religiously followed. However, while evaluating, answers which are based on latest information or knowledge and/or are innovative, they may be assessed for their correctness otherwise and due marks be awarded to them. In Class-XII, while evaluating two competency-based questions, please try to understand given answer and even if reply is not from marking scheme but correct competency is enumerated by the candidate, due marks should be awarded.
4	The Marking scheme carries only suggested value points for the answers. These are in the nature of Guidelines only and do not constitute the complete answer. The students can have their own expression and if the expression is correct, the due marks should be awarded accordingly.
5	The Head-Examiner must go through the first five answer books evaluated by each evaluator on the first day, to ensure that evaluation has been carried out as per the instructions given in the Marking Scheme. If there is any variation, the same should be zero after deliberation and discussion. The remaining answer books meant for evaluation shall be given only after ensuring that there is no significant variation in the marking of individual evaluators.
6	Evaluators will mark (✓) wherever answer is correct. For wrong answer CROSS ‘X’ be marked. Evaluators will not put right (✓) while evaluating which gives an impression that answer is correct and no marks are awarded. This is most common mistake which evaluators are committing.
7	If a question has parts, please award marks on the right-hand side for each part. Marks awarded for different parts of the question should then be totalled up and written in the left hand margin and encircled. This may be followed strictly.
8	If a question does not have any parts, marks must be awarded in the left-hand margin and encircled. This may also be followed strictly.

9	If a student has attempted an extra question, answer of the question deserving more marks should be retained and the other answer scored out with a note " Extra Question "
10	No marks to be deducted for the cumulative effect of an error. It should be penalized only once.
11	A full scale of marks _____ (example 0 to 80/70/60/50/40/30 marks as given in Question Paper) has to be used. Please do not hesitate to award full marks if the answer deserves it.
12	Every examiner has to necessarily do evaluation work for full working hours i.e., 8 hours every day and evaluate 20 answer books per day in main subjects and 25 answer books per day in other subjects (Details are given in Spot Guidelines). This is in view of the reduced syllabus and number of questions in question paper.
13	Ensure that you do not make the following common types of errors committed by the Examiner in the past :- • Leaving answer or part thereof unassessed in an answer book. • Giving more marks for an answer than assigned to it. • Wrong totalling or marks awarded on an answer. • Wrong transfer of marks from the inside pages of the answer book to the title page. • Wrong question wise totalling on the title page. • Wrong totalling of marks of the two columns on the title page. • Wrong grand total. • Marks in words and figures not tallying/not same. • Wrong transfer of marks from the answer book to online award list. • Answers marked as correct, but marks not awarded. (Ensure that the right tick mark is correctly and clearly indicated. It should merely be a line. Same is with the X for incorrect answer.) • Half or a part of answer marked correct and the rest as wrong, but no marks awarded.
14	While evaluating the answer books if the answer is found to be totally incorrect, it should be marked as cross (X) and awarded zero (0) Marks.
15	Any unassessed portion, non-carrying over of marks to the title page, or totalling error detected by the candidate shall damage the prestige of all the personnel engaged in the evaluation work as also as the Board. Hence, in order to upload the prestige of all concerned, it is again reiterated that the instructions be followed meticulously and judiciously.
16	The Examiners should acquaint themselves with the guidelines given in the " Guidelines for Spot Evaluation " before starting the actual evaluation.
17	Every examiner shall also ensure that all the answers are evaluated, marks carried over to the title page, correctly totalled and written in figures and words.
18	The candidates are entitled to obtain photocopy of the Answer Book on request on payment of the prescribed processing fee. All Examiners/Additional Head Examiners/Head Examiners are once again reminded that they must ensure that evaluation is carried out strictly as per value points for each answer as given in the Marking Scheme.

MARKING SCHEME
NEPALI (Subject Code-124)
(PAPER CODE : 24) (P240124)

प्रश्न संख्या	EXPECTED OUTCOMES/VALUE POINTS	अंक
	भाग – एक वस्तुपरक प्रश्नहरू (छन्द-अलङ्कार)	
1.	निम्नलिखित बहुवैकल्पिक प्रश्नका सही विकल्प चुनेर लेख्नुहोस ।	12X1=12
(i)	(A) छन्द	1
(ii)	(B) आचार्य पिङ्गल।	1
(iii)	(C) अ, इ, उ, ऋ।	1
(iv)	(D) यति।	1
(v)	(B) तोटक छन्द।	1
(vi)	(A) ss sss	1
(vii)	(C) अलम् + कृ + घञ्।	1
(viii)	(D) श्लेष अलङ्कार।	1
(ix)	(C) अर्थ अलङ्कार।	1
(x)	(A) साधारण धर्म।	1
(xi)	(C) गहना।	1
(xii)	(D) कमल झैँ कोमल मुख।	1
2.		8x1=8
(i)	(B) योग्य नेताका रैती जस्तै।	1
(ii)	(A) कलिला।	1
(iii)	(D) उत्तराकाशको गति।	1
(iv)	(C) घामको तेजलाई मन्द गर्नको निम्ति।	1
(v)	(D) पिपिराहरूले गर्दा।	1
(vi)	(B) कुसुमाकर।	1
(vii)	(A) फूल।	1
(viii)	(C) धरणी, धर्ती।	1
	भाग – दुई	

	वर्णनात्मक प्रश्नहरू	
3.		5x2=10
(i)	जुनेली रेखा उपन्यासका उपन्यासकार इन्द्र सुन्दास हुन्।	2
(ii)	भारतमा ब्रिटिसकालीन अंग्रेजको समयमा दार्जीलिङको चियाबगानमा काम गर्ने मजदूरहरूले केही काम बिगारे त्यहाँका बडासाहेबले आफू बसेको ठाउँबाट सधौँको निम्ति निकालिदिने दण्ड हुन्थ्यो, त्यसैलाई हट्टाबाहर भनिएको हो।	2
(iii)	जसेसँग बडासाहेबलाई भेट्न सञ्चमान र राइटर बाउ गएका थिए।	2 (1+1)
(iv)	एकदिन मालिनी फूल गोड्दै गरेको बेला एउटा पुतलीलाई राघे बिरालोले झम्टिँदै थियो। पुतली भने यताबाट उता र उताबाट यता भाग्दैथ्यो। तर केही छिन्मा त्यो पुतली आसमानतिर गएर अल्पियो। त्यो दृश्य मालिनीले हेरिरहेकी थिई। त्यहीबाट उ पनि साहेबको पञ्जाबाट पुतली जस्तै अल्पिने अठोटमा पुगी।	2
(v)	साहेबको पञ्जाबाट उम्किनको निम्तिमात्र जसेसँग शहर आएकी मालिनीलाई जसेले उ बसेको ठाउँमा पुर्याएपछि सबैले स्वास्नी नै सम्झिएको र बेलुका टीका लगाइदिएँ आशीर्वाद दिने कार्य भएपछि मालिनीले आफू हारेको र जसेले जितेको महसुस गरी।	2
4.		3x2=6
(i)	ऋतुविचार, बुद्धि विनोद, सत्यकलिसंवाद, लालित्य भाग १ र २, तरुण तपसी, सत्यस्मृति, मेरो राम, गंगा गौरी, लक्ष्मी पूजा, अभिज्ञान शाकुन्तल, गीताञ्जलि, त्याग र उदयको सन्देश, गीतासार, भर्तिहरि निर्वेद, पञ्चतन्त्र आदि।	2
(ii)	बालकृष्ण समको जन्म वि.सं. माघ १९५९ र मृत्यु ६ साउन २०३८ मा भएको थियो।	2 (1+1)
(iii)	पारिजातको माताको नाम अमृता मोक्तान र पिताको नाम डा. के. एस्. वाइबा हो।	2 (1+1)
5.	उज्यालीले 'म' पात्रलाई उसको लोप्रेलाई पत्र लेखिमाग्नको निम्ति बोलाएकी थिई।	2
6.	'रूपको मूल्य' कथाका कथाकार बालकृष्ण सम हुन्। यसको मुख्य पात्र 'रानु' हो।	2 (1+1)
7.	आफूले धेरै वर्षको प्रतीक्षा पश्चात् भेटाएको यात्रीले यसरी भेट्ने बित्तिकै "हो मैले चिनिसकेँ, तर, तिमी त बुढी नै भइसकिछौँ" भनेर भनेका कारण सानी शिथिल र क्लान्त भएकी थिई।	2
8. (a)	'रूपको मूल्य' कथाले मानिसले कसैको ज्ञानभन्दा पनि सबैभन्दा पहिला उसको रूपलाई नै ध्यान दिन्छन् भन्ने कुरा विमलनाथको व्यवहारबाट देखाइएको छ। त्यसै गरी विविध कुरालाई समेटेर दर्शनको आधारबाट मानवको स्वभावलाई सत्यम्, शिवम् र सुन्दरम् तथा धर्मको कुरा, स्वार्थ र परार्थ जस्ता विषयहरूलाई समेटेर कथाको विषयवस्तु बनाइएको छ। यसरी हेर्दा रूप क्षणिक भए पनि ज्ञान महत्वपूर्ण हुन्छ। ज्ञानको निम्ति मानिसले रूपलाई हेर्दैनन् भन्ने कुरालाई रानु शिथिल भएर ओढ्यान परेको बेलामा पनि दैनिक उसलाई भेट्न आउँदै ज्ञानका खुराकहरू लिएर गएको र अन्तिममा मृत्युले ठूलो घाटा भएकोबाट हामीले यी कुराहरू बुझ्न सक्छौँ।	3
(b)	अथवा 'उज्यालीको आँसु' कथामा 'म'पात्रले उज्यालीलाई मन पराएको देखाइएको छ। 'म' पात्रले म एउटी सुन्दरी आइमाईको प्रेममा ज्यान दिन पनि तयार भैरहेको छु। आज मलाई देखेर मुसुक्न हाँसेको कारण खुशी छु र यसमा तिमीले कुनै बाधा नहाल्नु भनेर भनेका कारण 'म'पात्रकी स्वास्नीको चेहरामा चिन्ताको रेखा दगुरेर आयो।	(1+2=3)

9.	“ लौ ! गाग्रीमा के लागेको छ र ? चित बुद्धैन भने खोलामा माझेर पानी ल्याउनु भनेपछि त भइहाल्यो नि।” -उक्त वाक्य ‘त्यो फेरि फर्कला’ पाठबाट निकालिएको हो र यसका कथाकार भवानी भिक्षु हुन्। - यो वाक्य सानीले यात्रीलाई भनेको हो।	3 (1.5+1.5)
10.	उसका दाज्यूले ट्यूशन गरेर तीन सय उपर कमाएको, माताजीले बराबर दाज्यूजस्तै पढ्नुपर्छ भनेको, धाक, रवाफ दवावट र गाम्भीर्य पनि अनुकरण गर्न योग्य र बेतको छडी हातमा लैदै लड्काहरूको अघि हप्कावट र दप्कावट गरेका कारण उजस्तै हुने भित्री इच्छा हुँदा देवकोटाले आफ्ना दाज्यूलाई आदर्श ठान्थे।	2
11.	नेपाली जीवन र सयपत्री फूलमा ठूलो समानता छ। जसरी नेपालीहरू जंगल, भीर, पखेरामा पनि आफ्ना छाप्रा औ बिल्डिङ बनाई जिन्दगीको मार्ग सहर्ष पैलाउँछन् , त्यस्तै छ सयपत्री फूल, यसलाई न सह्यार चाहिन्छ न मलजल, रूखो पाखा भित्ता जहाँ कहिँ चैते दशैँको छेक वा दशैँको शुभ साइतमा यसको बिजन छर्ने बित्तिकै आफैँ हुर्किन्छ औ फुल्छ।	2
12. (a)	देवकोटाको विचारमा नवयुगको यसरी ल्याउन सकिन्छ भन्ने थियो – जहाँ नेपालीहरूले अंग्रेजीमा लेखहरू लेख्न सक्नु; भौतिक र रसायनका कितापहरू पढेर नवीन आविष्कार गर्न सक्नु; मार्शलका अर्थशास्त्रानुसार सामाजिक स्थिति मिलाउन सक्नु; जहाँ वेद्यहरू रसायनका फर्मुला जानुन्, जहाँ मान्छेको सुखको जीवनको कक्षा बढोस् जहाँ नेपालीहरू विज्ञापनका राता-राता भँगेराटाउके अक्षरले संसारअगाडि महत्त्वको ढोलक पिट्न सक्नु।	4
(b)	अथवा हाम्रा पूर्वजहरू जसले नेपाली जातिमाझ भाइचारा र सद्भाव हुने संस्कारको शुरूवात गरिदिए। जसको कारणले चेली र माइतीको भेट हुनेभयो, आफन्त तथा इष्टमित्रबीच सद्भाव सिर्जना हुनेभयो, नेपाली जातिमाझ एकताको सूत्रपात हुनेभयो। त्यसरी नै नेपालीहरूले प्रकृति तथा पुष्पलाई कसरी माया गर्छन् र आफ्नो जीवनसँग तुलना गर्दै भाइचारा र एकता सन्देश दिन्छन् भन्ने जस्ता कारणले विष्णुराम राईले अनुभवी पुरुषहरूप्रति कृतज्ञताको भावले शिर झुके कुरा गरेका छन्।	4
13.	नाटक भनेको नक्कल पार्नु, हावभाव प्रदर्शन गर्नु, स्वाङ पार्नु आदि हो।	2
14.	नाटको सफलता र असफलताको बारेमा एरिष्टोटलको भनाइ: कुनै पनि नाटकको सफलता र असफलताको परख त्यो नाटक पढेर पनि गर्न सकिन्छ साथै मञ्चन गरेर पनि गर्न सकिन्छ।	3 (1.5+1.5)
15.	बन्दिनीले अन्तमा खाने मुखलाई जँगाले नछेक्ने कुरा गरी। उसका मस्तिष्कमा बिड्केका कुराहरू मेटाउन कसैले नसक्ने भएकाले शरीरमा एक थोपा रगत बाँकी रहुञ्जेलसम्म लेख्ने कुरा गरी। त्यसको निम्ति कुनै कलम आवश्यक नहुने भएकाले रगतको मसीले केशका कुची बनाएर बन्दीगृहको पर्खालभरि देख्ने घोषणा गरी। त्यसको निम्ति तलवारको धार र नगदनारायणले विचलित बनाउन नसक्ने भएकाले साँचो इतिहास लेख्ने क्रान्तिको उद्घोष गरी।	3
16.		3x2=6
(i)	भारोपेली भाषा परिवारका भाषाहरू: रसियाली, ग्रीसेली, ल्याटिन, जर्मनेली, संस्कृत, अङ्ग्रेजी, नेपाली, हिन्दी, बंगाली आदि।	2
(ii)	(क) कथामा पात्र-पात्रा कम्ति हुन्छन् तर उपन्यासमा धेरै हुन्छन्। (ख) कथामा सीमित विषयवस्तु हुन्छन् तर उपन्यासमा बृहत विषयवस्तु हुन्छन्। (ग) कथाको परिवेश सानो हुन्छ तर उपन्यासको परिवेश ठूलो हुन्छ। (घ) कथा आयाममा छोटो हुन्छ तर उपन्यास लामो हुन्छ।	2 (1+1)

(iii)	रूपमती: रुद्रराज पाण्डे र भ्रमर: रूपनारायण सिंह।	2 (1+1)
17.	भूमिका – 01 मुख्य विषय – 02 निष्कर्ष – 01 शब्द सीमा – 01	5
18.	ठेगाना र तारीक – 01 सम्बोधन – 0.5 पत्रको मुख्य भाग – 02 निष्कर्ष – 0.5 खाममा लेख्नुपर्ने पाउनेको नाम र ठेगाना – 01	5
	- o O o -	